

“Waarom zou je goed lesmateriaal alleen voor jezelf houden?”

Maatwerk leveren, de actualiteit het onderwijs binnenhalen, het enthousiasme en de talenten van leerlingen aanwakkeren, thematisch of geïntegreerd onderwijs organiseren. Maar ook leraren die zelf keuzes maken voor toepassingen van leermiddelen en leerdoelgericht werken. Het zijn zomaar een aantal ontwikkelingen die leraren en schoolleiders een plek willen geven in hun school. Het inzetten van open leer materiaal kan een belangrijke bijdrage leveren aan deze ambities. Maar hoe?

Wat is open leer materiaal? Hoe weet ik wat de kwaliteit ervan is? Wat betekent ‘open’ eigenlijk? Het zijn vragen die Suzanne Unck, programmamanager van het landelijke programma Impuls Open Leer materiaal regelmatig krijgt. “Met Impuls Open Leer materiaal willen we ervoor zorgen dat open leer materiaal een volwaardige optie is voor leraren en dat ze flexibeler kunnen omgaan met passende inzet van les materiaal. Ik begrijp die vragen zeker. We hebben ook nog veel te doen. Leraren zoeken vaak op internet naar aanvullingen voor hun lessen. Met open leer materiaal zorgen we ervoor dat het maken, delen en gebruiken ervan toegankelijk is en dat je zeker weet dat je het ook mag gebruiken.”

“Het kost heel veel tijd om les materiaal op maat te maken”

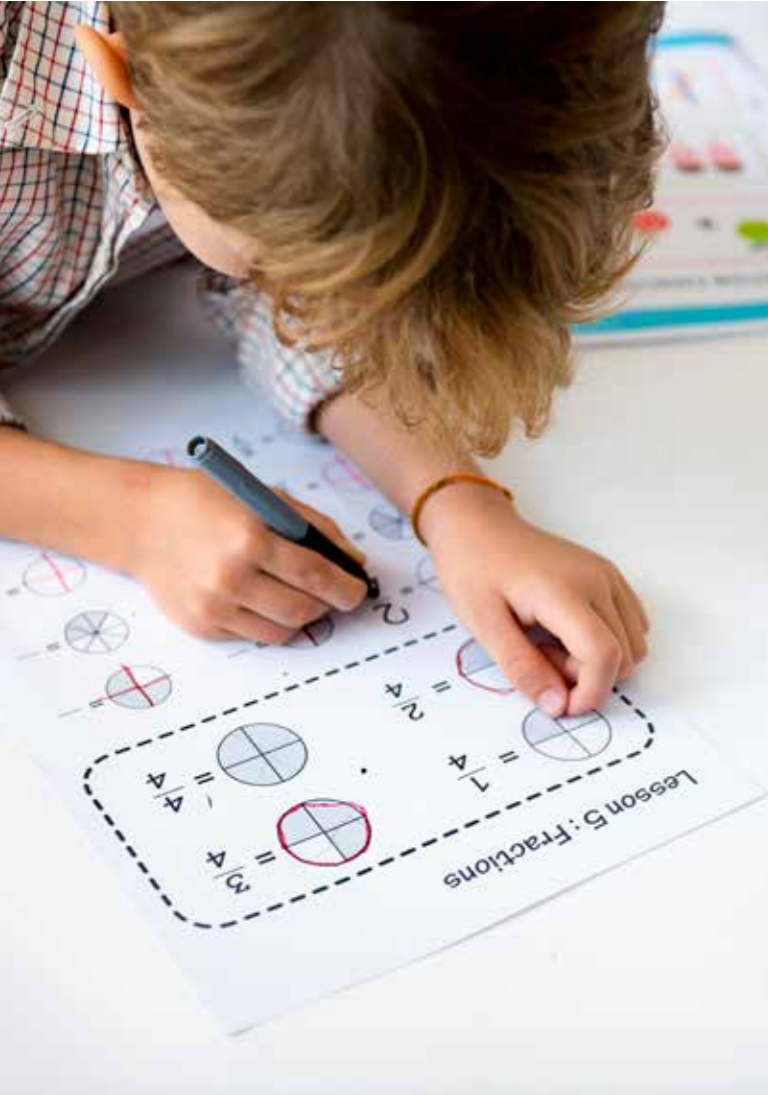
Unck geeft aan dat er een aantal belangrijke aspecten aan open leer materiaal zit. “Ten eerste; het is open, het is van en voor iedereen. Ten tweede; je kunt het zelf aanpassen, zodat het aansluit op jouw onderwijsvorm en jouw manier van lesgeven. En er zijn heel veel actuele lessen die je kunt gebruiken, bijvoorbeeld te vinden op Wikiwijs, het publieke platform om open leer materiaal te maken, delen en gebruiken. Een paar weken geleden zag ik op LinkedIn een bericht van een docent langskomen; hij had les materiaal gemaakt naar aanleiding van de aardbeving in Marokko. We hebben dat meteen op Wikiwijs gezet. Uiteraard in overleg met de docent. Zo konden heel veel leraren het materiaal meteen gebruiken.”

Maatwerk leveren voor de leerlingen

Daarnaast kun je met open materiaal heel goed inspelen op de leerbehoeftes van leerlingen. Unck: “Als leraar zoek je vaak naar mogelijkheden om leerlingen extra lesstof te geven of juist meer uitdaging. Het is niet altijd makkelijk om iedereen

op maat te kunnen bieden wat ze nodig hebben. Dat kost veel tijd of het is gewoon niet haalbaar in een groep met 30 leerlingen. Ook wil je weleens een project doen van bijvoorbeeld de bibliotheek of een museum, maar dat past dan niet in het rooster. Open leermiddelen kunnen daarbij helpen. Er is een breed aanbod aan lessen, opdrachten en toetsen met een open licentie (Creative Commons), waardoor iedereen ze kan downloaden, gebruiken en vooral: aanpassen naar eigen behoefte. Dit maakt het onderwijs inclusiever en beter passend voor elke individuele leerling, klas of leerrichting of bij de visie of het onderwijsconcept van de school. Zo kun je gericht aan leerdoelen werken en een hoofdstuk in het boek bijvoorbeeld vervangen door passender materiaal. We zien ook dat leraren

“Open leermateriaal kan in het gespecialiseerd onderwijs een grote rol spelen”

meer plezier in hun vak krijgen als ze (vaak samen) bezig zijn met curriculumontwikkeling, leermiddelenkeuzes en maken van lessen(series). Ze worden zich meer bewust van doorlopende leerlijnen en maken bewuste keuzes.”

Waar ze dat als geen ander weten, is in het gespecialiseerd onderwijs. Om het gebruik van open leermateriaal te stimuleren en om te ontdekken waar nog belemmeringen zijn, ondersteunt het programma Impuls Open Leermateriaal op dit moment 25 pilot-projecten, één daarvan is die van de Sectorraad Gespecialiseerd Onderwijs. Kartrekker van het project is Elle Peters. “Open leermateriaal kan in het gespecialiseerd onderwijs een grote rol spelen. Je hebt vaak te maken met leerlingen die echt maatwerk nodig hebben. Door gericht op zoek te gaan naar specifieke lesprogramma’s, kun je een leerling beter begeleiden.” Daarbij speelt een grote rol dat er in het gespecialiseerd onderwijs nu veel beter gekeken wordt naar de capaciteiten van leerlingen dan in het verleden. “We zien kinderen met passie en talenten. Alleen de reguliere lesmethodes sluiten niet altijd goed aan, dus de noodzaak om zelf leermateriaal te ontwikkelen en te gebruiken is groot. Dan bloeien leerlingen op. Er wordt binnen het gespecialiseerd onderwijs breed gebruik van gemaakt.”

Onderwijsvraagstukken

Unck is steeds enthousiast als ze de verhalen van de pilot-projecten hoort. “Dat is toch mooi, dat je passend en inclusief onderwijs kunt geven met open leermateriaal? Nog meer kinderen kunnen aansluiten bij jouw lessen, wat weer voor meer plezier kan zorgen als je voor de klas staat.”

In Impuls Open Leermateriaal werken tientallen organisaties, zoals koepels, kennisinstututen, musea en onderwijsorganisaties, samen om te zorgen voor kwalitatief goed

materiaal. “Dat doen we ook door samen te kijken naar hoe open leermateriaal kan bijdragen aan onderwijsvraagstukken. Dan heb je het bijvoorbeeld over grootschalig en structureel maatwerk kunnen bieden, onderwijskwaliteit in tijden van lerarentekorten en zorgen voor kansengelijkheid. Het is een win-winsituatie: leerlingen leren beter, leraren zijn op een enthousiaste manier bezig met hun vak, de kwaliteit van het onderwijs wordt hierdoor versterkt en tegelijkertijd kun je ook vraagstukken oplossen waar je als leraar dagelijks mee te maken hebt.”

Vakoverstijgend rekenen

Eén van die zorgpunten is de verslechterende rekenvaardigheid van leerlingen. Bij het Bonifatiuscollege in Utrecht hebben docenten daar een oplossing voor bedacht met indrukwekkende resultaten: de methode Vakoverstijgend Rekenen, ook één van de pilot-projecten. Kees Hooyman is de drijvende kracht achter dit project. “Op de middelbare school wordt bij veel vakken een andere rekenaanpak gebruikt voor vergelijkbare rekenvraagstukken. Ieder vak gebruikt zijn eigen formules. Veel leerlingen raken hierdoor het overzicht kwijt. Vakoverstijgend rekenen gaat uit van één rekenaanpak die bij alle vakken wordt gebruikt. Het geeft overzicht en er worden minder rekenfouten gemaakt.”

Vakoverstijgend Rekenen bleek al snel zeer succesvol te zijn. “We hebben samen met twee andere scholen in Utrecht lesmateriaal gemaakt en we merkten meteen dat leerlingen het oppikten”, vertelt Kees Hooyman. “Dat zorgde ervoor dat leerlingen beter scoren bij het eindexamen dan het landelijk gemiddelde. Bovendien krijgen leerlingen dankzij Vakoverstijgend Rekenen hun plezier in rekenen weer terug.” Hooyman wordt regelmatig gevraagd op andere scholen om meer te vertellen over het project. “Op het moment dat ik de Wikiwijs-pagina laat zien op een andere school, is het meteen inzichtelijk. ‘Ik kan het gewoon meteen gebruiken’, is een reactie die ik vaak krijg.”

Zelf open leermateriaal maken?

“Iedereen kan open leermiddelen creëren en beschikbaar maken”, zegt Unck. “Heb je een leuke thema gemaakt? Een verdieping op het bestaande curriculum? Een vakoverstijgende rekenopdracht? Wat het ook is, je kunt het als open leermateriaal publiceren. Wat we soms zien is dat leraren het toch liever voor zichzelf willen houden; ze vinden het niet goed genoeg, te specifiek voor hun leerlingen of willen het voor zichzelf houden. Maar wat met publiek geld ontwikkeld wordt, dat willen we

toch voor alle leerlingen? En juist halffabrikaten kunnen je collega’s weer doorontwikkelen, zodat het in hun eigen context past. Zo doen we het echt samen. Het gaat om een open houding.”

Over het programma Impuls Open Leermateriaal

Vanuit het programma Impuls Open Leermateriaal bieden we mogelijkheden om leermiddelen te ontwikkelen, te delen en van elkaar te gebruiken. We begeleiden deze initiatieven, delen de opbrengsten, doen onderzoek en leren hoe we ervoor kunnen zorgen dat open leermateriaal een volwaardig optie is. In Impuls Open Leermateriaal werken tientallen partijen, van scholen en bedrijven tot uitgeverijen en maatschappelijke organisaties, samen om de kwaliteit van het basis- gespecialiseerd en voortgezet onderwijs te verbeteren

Impuls Open Leermateriaal is een programma van het Nationaal Groeifonds met als opdrachtgevers het Ministerie van EZK en het Ministerie van OCW en is een samenwerkingsprogramma van onder andere

Beeld & Geluid – Cito – EducationWarehouse – Go-Lab/Universiteit Twente – KB – Kennisnet – Open Leermiddelen Alliantie Nederland – Platform Talent voor Technologie – Platform Vakinhoudelijke Verenigingen vo (VVVO) – PO-Raad – Profielenberaad – Sectorraad GO voor gespecialiseerd onderwijs – SLO – SIVON – VO-Content – VO-raad

Meer weten?

Kijk op openleermateriaal.nl